

OBSAH

Vydávat počet z naší víry v Ježíše Krista, Syna Božího	11
0.1. Základní informace o monografii a jejím příběhu	12
0.2. Víra ve vtělený Logos jako cesta k plnosti našeho lidství.	17

ČÁST I.

ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA DOGMATICKÉ ČI SYSTEMATICKÉ CHRISTOLOGIE

I.1. Co je christologie?	21
I.2. Některé »druhy« christologie a přístupy k christologii	25
I.3. Christologie z hlediska fundamentální a z hlediska dogmatické teologie	32
I.4. Christologie a spiritualita	33
I.5. Christologie a »teologie srdce«.	38

ČÁST II.

TAJEMSTVÍ JEŽÍŠE KRISTA V PÍSMU

II.1. Starozákonní předpoklady christologie	41
II.1.1. Vztah mezi Starým a Novým zákonem	41
II.1.2. Starozákonní mesiášské modely	44
II.1.2.1. Davidovský mesianismus.	45
II.1.2.2. Kněžský mesianismus	46
II.1.2.3. Prorocký mesianismus a trpící Služebník JHWH	47
II.1.2.4. Nebeský prostředník spásy.	48
II.1.2.4.1. <i>Syn člověka</i>	48
II.1.2.4.2. <i>Moudrost</i>	49
II.1.2.4.3. <i>Slovo</i>	50
II.1.2.4.4. <i>Hospodinův anděl</i>	51
II.1.3. Mesiáš a duch Hospodinův.	52
II.1.4. Ježíš a mesiášské naděje v judaismu jeho doby	53
II.1.5. Jediný Prostředník. Vertikální a horizontální zprostředkování	57
II.2. Tajemství Ježíše Krista v Novém zákoně	62
II.2.1. Jedna víra a pluralita novozákonních christologií.	62
II.2.2. Předvelikonoční a povelikonoční víra učedníků	63
II.2.3. Vzkříšení Ježíše z Nazareta.	65
II.2.3.1. Historická události.	65
II.2.3.2. Setkání učedníků se Vzkříšeným	67
II.2.3.3. Pneumatologický rozměr Ježíšova oslavení	70
II.2.3.4. Tajemství nanebevstoupení	71
II.2.4. Povelikonoční víra a tři modely christologické reflexe	76
II.2.5. Některé christologické tituly	80
II.2.5.1. Prorok.	81
II.2.5.2. Syn člověka	82
II.2.5.3. Kristus – Mesiáš – Pomazaný	83
II.2.5.4. Syn Boží – Syn – milovaný Syn	85
II.2.5.5. Pán.	86

II.2.5.6. Spasitel	87
II.2.5.7. Velekněz	88
II.2.5.8. Logos (Slovo)	88
II.2.5.9. Souhrnné hodnocení analýzy christologických titulů	89
II.2.6. Základní charakteristiky některých novozákonních christologií.	90
II.2.6.1. Christologie Markova evangelia	91
II.2.6.2. Matoušovo evangelium	92
II.2.6.3. Christologie Lukášova evangelia a knihy Skutků.	93
II.2.6.4. Christologie Janova evangelia	94
II.2.6.5. Christologie Pavlových listů	95
II.2.6.6. Christologie knihy Zjevení.	97
II.2.7. Předvelikonoční Ježíš jako základ christologie.	97
II.2.7.1. Evangelia a předvelikonoční Ježíš	97
II.2.7.2. Události Ježíšova života v teologii	99
II.2.7.3. Ježíšův křest	103
II.2.7.4. Pokušení na poušti a mesiášské zkoušky	105
II.2.7.5. Hlásání Božího království	109
II.2.7.6. Ježíš a ti, jimiž se pohrdalo	111
II.2.7.7. Univerzalismus Království	112
II.2.7.8. Ježíš a politika	114
Exkurz I: Ježíšovo vlastenectví jako vzor toho našeho	116
II.2.7.9. Ježíšovy zázraky	124
II.2.7.10. Ježíšovo vědomí vlastní jedinečné synovské identity	127
II.2.7.11. Ježíšovo poslání a dvě fáze jeho veřejného působení	129
II.2.7.12. Proměnění na hoře	131
II.2.7.13. Ježíš jdoucí v ústřety smrti	132
II.2.7.14. Getsemane	134
II.2.7.15. Ukřižování	136

ČÁST III. PATRISTICKÁ CHRISTOLOGIE

III.1. Přednicejská epocha	141
III.1.1. Druhé století	141
III.1.1.1. Židokřesťanská christologie.	141
III.1.1.2. Ignác Antiochijský	143
III.1.1.3. Docketismus a gnóze	144
III.1.1.4. Apologeti	148
III.1.1.5. Irenej z Lyonu	150
III.1.1.6. Klement Alexandrijský	153
III.1.2. Třetí století	153
III.1.2.1. Tertulián	155
III.1.2.2. Origenes.	156
III.1.2.3. Adopcionismus	158
III.2. Christologie velkých koncilů křesťanského starověku	159
III.2.1. První nicejský koncil (325)	159
III.2.1.1. Předehra – ariánská krize	159
III.2.1.2. Svolání sněmu, jeho průběh a vyznání víry	160
III.2.1.3. Soteriologický rozměr Nicejského sněmu a jeho aktualita	162
III.2.1.4. Athanasios	164

III.2.2. Spor o úplné Kristovo lidství	165
III.2.2.1. Apollinarismus	165
III.2.2.2. První konstantinopolský koncil (381)	168
III.2.3. Spor o jednotu subjektu v Kristu	169
III.2.3.1. Christologie Logos – anthrópos	169
III.2.3.2. Nestorios a Cyril	170
III.2.3.3. Průběh koncilu a výsledky	174
III.2.4. Druhé jednání – Eutyches a Chalcedonský koncil.	176
III.2.4.1. Eutychův monofyzitismus a reakce Lva Velikého	176
III.2.4.2. Papež Lev Veliký: List 28. – Flavianovi, konstantinopolskému biskupovi	179
III.2.4.3. Koncilní jednání a jeho výsledky	184
III.2.4.4. Recepce výsledků Chalcedonského koncilu	190
III.2.5. Století sporů o chalcedonskou definici	190
III.2.5.1. Henotikon císaře Zenóna	191
III.2.5.2. Neochalcedonismus a Leontios Byzantský	191
III.2.5.3. Tři kapitoly a Druhý konstantinopolský koncil	193
III.2.5.4. Nauka obsažená ve čtrnácti anatematismech Druhého konstantinopolského koncilu	194
III.2.6. Božská a lidská vůle vtěleného Slova	197
III.2.6.1. Sergiův monoenergismus a monotheletismus.	197
III.2.6.2. Učení Maxima Vyznavače a poslušnost Ježíše Krista.	199
III.2.6.3. Typos a Lateránská synoda v roce 649	205
III.2.6.4. Epilog – Třetí konstantinopolský koncil	206
III.2.7. Spory o uctívání obrazů	207
III.2.7.1. Obrazoborectví	207
III.2.7.2. Obhajoba užívání obrazů a II. nicejský koncil	209
III.2.7.3. Trvalý význam obrazů Krista a svatých	211

ČÁST IV.

ZÁKLADNÍ STAVEBNÍ KAMENY CHRISTOLOGICKÉ REFLEXE

IV.1. Tajemství vtělení.	214
IV.2. Vtělení jako zjevení a dar vnitrobožské lásky člověku	218
IV.3. Vztah mezi imanentní a ekonomickou Trojicí	221
IV.4. Vhodnost vtělení druhé božské osoby a otázka Boží svobody	223
IV.5. Vtělení Syna jako dílo celé Trojice	224
IV.6. Vtělení Slova a problém Boží neproměnnosti	228
IV.7. Věčnost – »preexistence« Slova	233
IV.8. Primární účel vtělení. Vtělení a stvoření, vtělení a antropologie	236
IV.9. Ježíšovo narození z Panny	242
IV.9.1. Svědectví Písma	242
IV.9.2. Námitky proti historicitě události a důvody v její prospěch.	244
IV.9.3. Ježíšovo panenské početí a moderní genetika.	247
IV.9.4. Teologický význam panenského početí	249
IV.9.5. Mariologie jako nutný doplněk christologie	250
IV.10. Dvě podoby kenóze Syna Božího	252

IV.11. Pokusy o hlubší postižení termínů »osoba« a »přirozenost« v trinitární teologii, christologii a antropologii.	258
IV.11.1. Tajemství „osoby“	258
IV.11.2. Tajemství „přirozenosti“	268
IV.12. Ježíšova božská osoba a jeho lidská osobnost	272
IV.13. Rozvoj Ježíšova vědomí a poznání	275
IV.14. Teorie Ježíšova blaženého patření v době jeho pozemského života a limity této teorie.	279
IV.15. Ježíšovy mesiášské zkoušky a problematika jeho svobody	282
IV.15.1. Osoba a její životní příběh	283
IV.15.2. Mohl Ježíš zhřešit?	284
IV.15.3. Ježíšova svoboda	286
IV.15.4. Smysl Ježíšových zkoušek.	288
IV.16. Čistota srdce Ježíše z Nazareta	289
IV.17. Kristus jediný Učitel.	292
IV.17.1. Novozákonní základ tématu Kristova učitelství.	292
IV.17.2. Systematickoteologická reflexe nad Ježíšovým učitelstvím	294
IV.18. Ježíšovo »nekněžské« kněžství jako základní kritérium křesťanského hierarchického kněžství	297
IV.18.1. Historická a religionistická východiska	298
IV.18.2. »Nekněžské velekněžství« Ježíše z Nazareta.	299
IV.18.3. Problematika vnímání hierarchického kněžství v dějinách církve.	302
IV.19. Ježíš Kristus jako model mystiky služby, kříže a pokory	304
IV.20. Christologia cordis	310
IV.20.1. Banalizující slepota	310
IV.20.2. Základní antropologické charakteristiky pojmu srdce	311
IV.20.3. Lidské srdce jednorozeného Božího Syna	317

ČÁST V.

ZÁKLADNÍ STAVEBNÍ KAMENY SOTERIOLOGICKÉ REFLEXE

V.1. Problematika poměru mezi soteriologií a christologií	323
V.1.1. Rudolf Bultmann a Paul Tillich	324
V.1.2. Karl Rahner.	327
V.1.3. Giovanni Moiola	328
V.1.4. Závěr	330
V.2. Tajemství převyšující naši chápavost	332
V.3. Objektivní a subjektivní aspekt soteriologie	335
V.4. Spása »podle člověka« a spása »podle Boha«	336
V.5. Vykoupení a spása	340
V.6. Dějiny spásy	341
V.7. Ježíš z Nazareta – jediný a univerzální spasitel	344
V.8. Ježíš Kristus – Spasitel stvoření, univerzalita Kristova spasitelství a hypotetiční mimozemšťané	348

V.8.1. Ježíš Kristus jako spasitel stvoření – kosmický Kristus	349
V.8.2. Univerzalita Kristova spasitelství a hypotetiční mimozemšťané.	354
V.9. Univerzální spasitelství Ježíše Krista a prehistoričtí lidé či hominidé	363
V.10. Problematika spasitelské hodnoty mimokřesťanských náboženství	372
V.10.1. Ambivalentní poměr mezi vírou a náboženstvím	373
V.10.2. Exkluzivismus, inkluzivismus, pluralismus	379
V.11. Koncentrace soteriologického významu v události Kristova kříže	383
V.12. Nesprávná a diskutabilní pojetí soteriologického významu Kristova kříže	387
V.12.1. Neúměrný důraz na spasitelský význam aktu vtělení	387
V.12.2. Ježíš zvítězil nad mocnostmi zla, svou krví však neplatil výkupné ďáblu.	388
V.12.3. Kříž není zástupným trestem (substitutio poenalis).	390
V.12.4. Zakoušel Ježíš na kříži a ve stavu smrti pekelná muka?	391
V.12.5. Pokus o vysvětlení soteriologického významu kříže na základě »Božích práv«.	393
V.13. Základní kategorie, kterými se teologie pokouší interpretovat soteriologický význam Ježíšova kříže	396
V.13.1. Kříž Vzkříšeného jako zadostiučinění	397
V.13.2. Kříž Vzkříšeného jako vykoupení a cena naší spásy	402
V.13.3. Kříž Vzkříšeného jako oběť	404
V.13.3.1. Starozákonní pojetí oběti	405
V.13.3.1.1. <i>Oběť smlouvy (Ex 24)</i>	405
V.13.3.1.2. <i>Oběť beránka (Ex 12)</i>	406
V.13.3.1.3. <i>Oběť smíření (Lv 16,1–33)</i>	406
V.13.3.1.4. <i>Celopal</i>	407
V.13.3.1.5. <i>Oběť Služebníka JHWH a vznešenost starozákonního pojetí oběti</i>	407
V.13.3.2. Oběť Ježíše Krista v Novém zákoně	409
V.13.3.2.1. <i>Ježíš z Nazareta a oběť</i>	409
V.13.3.2.2. <i>Janovské pojetí Ježíšovy oběti</i>	410
V.13.3.2.3. <i>Pavlovské pojetí Kristovy smrti jako oběti</i>	412
V.13.3.2.4. <i>Kristova oběť v listu Židům</i>	413
V.13.3.3. Reflexe nad tajemstvím Kristovy oběti	414
V.13.4. Kříž Vzkříšeného jako odpuštění a smíření	418
V.13.5. Kříž Vzkříšeného jako záslužná příčina naší spásy	423
V.13.5.1. Záslužná hodnota lidského jednání a Boží sebedarování člověku	423
V.13.5.2. Záslužnost Ježíšova života, díla a jeho sebevydání na kříži	425
V.13.6. Soteriologická hodnota aktu vtělení a hodiny kříže, zjevitelský a spasitelský význam Ježíšova díla	428
V.14. Trvalý soteriologický význam Kristova sestupu mezi mrtvé	431
V.15. Soteriologický význam Kristova vzkříšení a daru Ducha svatého.	436
V.16. Od čeho nás Kristus vlastně osvobodil?	438
V.17. Kritéria zdravé soteriologické reflexe	447
Jesus of Nazareth, Lord and Savior	449
Seznam použitých zkratk	450
Seznam použité literatury	451
Rejstřík jmenný	481